

Bölüm 31

İŞ SAĞLIĞI ve GÜVENLİĞİ HİZMETLERİNDE DENETİM

İş Başmüfettişi Semiha DOSTLAR

31.1 Giriş

Çalışma en temel insan haklarından biri olarak kabul edilmektedir. Çalışma hakkı hem evrensel insan hakları metinlerinde hem de ulusal mevzuatlarda düzenlenmiştir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 23. Maddesinde, temel olarak “Her şahsın çalışmaya, işini serbestçe seçmeye, adil ve elverişli çalışma şartlarına sahip olmaya ve işsizliğe karşı korunmaya hakkı vardır” şeklinde belirtilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 49. Maddesinde, çalışma hakkı “Çalışma herkesin hakkı ve ödevidir” şeklinde düzenlenmiştir. Aynı maddede, devletin, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alacağı hüküm altına alınmıştır. Anayasamızda yer alan çalışma hakkı ile ilgili bir husus da çalışma ve sözleşme hürriyetidir (Madde 48). Nitekim Anayasamızda çalışma ile ilgili hükümler başlığı altında; dinlenme (izin) hakkı (Madde50) ve sendika kurma, sendikaya üye olma ve üyelikten çekilme haklarını kapsayan sendikal haklar (Madde 51) düzenlenmiştir.

Bunun yanında Anayasada ücretten açıkça bir hak olarak bahsedilmese de emeğin karşılığı olarak bir ücret hakkından ve devletin adil ücret sağlama ödevinden bahsedilmiştir (Madde 55).

Anayasada çalışma hayatı ile ilgili olarak yer alan, yukarıda da belirtilen düzenlemeler kapsamında yapılacak denetim görevi, 3146 Sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’la Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’na verilmiştir. Anayasa kapsamında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına 3146 Sayılı Kanu’la verilen görevlerin temel olarak teftiş ve denetimle ilgili kısımları, 5690 sayılı Kanun’la onanan ‘Sanayi ve Ticarete İş Teftişi’ hakkındaki 11.07.1947 tarih ve 81 sayılı Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO: International Labour Organization) Sözleşmesi uyarınca Bakanlık İş Teftiş Kurulu Başkanlığı’na verilmiştir. 81 sayılı İLO Sözleşmesinin 4. maddesinde “iş teftişinin merkezi bir makamın denetimi altında yapılacağı” belirtilmiş olup, söz konusu hükme uygun olarak İş Teftiş Kurulu merkezde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde ve doğrudan Bakana bağlı olarak kurulmuş ve faaliyetlerine

İş sağlığı ve güvenliğinde denetim, denetimin yapıldığı tarih itibariyle teftiş konusu ve kapsamı dahilinde, işyerindeki mevcut durumu yansıtmakta ve o an işyerindeki noksanlıklara yönelik olarak yapılmakta olup, denetim sonrasında işyerinde her an yeni risklerin ortaya çıkması olasıdır. Dolayısıyla mühim olan işyeri çalışanları ve işverenlerde yerleşmiş bir iş sağlığı ve güvenliği bilincinin oluşturulabilmesidir. Sadece denetim ile iş sağlığı ve güvenliğinde kısa zamanda ciddi iyileştirmeler sağlamak mümkün değildir. Güvenlik kültürünün oluşması, içselleştirilmesi ve işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği alanında yapılan çalışmaların sürdürülebilirliği, tüm tarafların konuyu sahiplenmesi ve yapılan çalışmalarını desteklemesi alanda gerçek iyileştirmeyi sağlayacaktır.

Kaynaklar

1. 81 Nolu Sözleşme Sanayi ve Ticarete İş Teftişi Hakkındaki Milletlerarası Çalışma Sözleşmesi
2. 4857 Sayılı İş Kanunu, 10.06.2003 / 25134
3. 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 30.06.2012, 28339 R.G.
4. İş Teftiş Tüzüğü, 28.08.1979 / 16738
5. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Yönetmeliği, 31.10.2012, 28453 R.G.
6. Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgesi-III ve Eylem Planı 2014-2018
7. 2011/4 Sayılı Bakanlık Genelgesi
8. 2015/4 Sayılı Bakanlık Genelgesi
9. Uluslar Arası Çalışma Örgütü Web Sitesi <http://www.ilo.org>
10. İş Teftiş Kurulu Başkanlığı Web Sitesi <http://www3.csgb.gov.tr/csgbPortal/itkb.portal>
11. İş Müfettişleri Derneği Web Sitesi <http://www.ismufder.org/>
12. Anayasal Çerçeve Türkiye’de Çalışma Hakkı, Çalışma Dünyası Dergisi,
13. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çalışma Uzmanı, *Baki ERKEN*
14. ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi / Cilt: 1 / Sayı: 2 / Ekim-Aralık 2013 / Sayfa: 66-84